

Cercetări în arhivele Danemarcei și Suediei

În cursul unei călătorii de studii efectuată în luna septembrie 1982 am făcut cercetări în arhivele istorice ale multor instituții din Danemarca și Suedia.

Cercetări românești în arhivele daneze au lipsit până în septembrie 1982. Cu atât mai explicabil devine interesul istoricului din țara noastră față de documentele acestei țări. Timpul nu ne-a permis investigarea în primul rând a unor fonduri și colecții din secolele al XVI-lea și al XVII-lea când Danemarca a jucat un rol important în politica europeană.

Fondurile arhivistice cele mai importante se află la Igsarkivet care a luat naștere începând cu anul 1673. Din anul 1889 a devenit o instituție de sine stătătoare. Actualmente, Arhivele regatului funcționează în mai multe clădiri centrale, fiind așezate pe Rigadagsgarden 9 în imediața vecinătate a parlamentului (Cristianborg).

În cursul cercetărilor noastre am parcurs actele cancelariei germane (Trske Kawcelli-Udenrigske Afdeling).

În cadrul dosarului „Valakiet” se găsesc niște documente provenite din anii 1591—1594 care se referă la un „voievod” care, refugiat la curtea daneză, se adresează printr-un memoriu regenților din timpul minoratului regelui Cristian al IV-lea (1588—1648). Într-un al doilea memoriu voievodul se plîngea de lipsa de răspuns din partea regenților. Un referat, întocmit în 1594, denotă îndelungata lui ședere în Danemarca (A. I., f. 1—5).

În același fond se găsește și un dosar sub denumirea de „Ungarn”, dar care de fapt conține date aproape exclusiv referitoare la Transilvania. Importanța acestor documente constă în faptul că ele dovedesc existența unei diplomații transilvănene proprii care în activitatea sa pleca de la postulatul menținerii autonomiei principatului față de marile puteri vecine. Firește, după cum rezultă din izvoarele cercetate, această politică era posibilă bazându-se numai pe alianța celor trei țări române.

Dintre documentele diplomatice amintite menționăm scrisoarea de acreditare a lui Ioan Statilius, episcop

ales al Transilvaniei, care fusese trimis în calitate de sol la curtea daneză. Un alt trimis prezenta o scrisoare de acreditare emisă la Lipova, adresată de Ioan Zapolia regelui Frederic I (A. I., f. 1—2).

Cele mai multe materiale provin din epoca războiului de 30 de ani și reflectă colaborarea Transilvaniei cu Danemarca împotriva habsburgilor (A. II, f. 1—34). Și aici, găsim câteva scrisori trimise de ambele părți cu ocazia schimburilor de ambasadori. Astfel, la 1 iulie 1625 principele Gabriel Bethlen cere prin epistola sa regelui Cristian al IV-lea să dea crezare solului său, căpitanul pedestrașilor germani, Scrisoarea celuiiași principe, din 24 decembrie 1625, a fost prilejuită de misiunea trimisului danez Barbisdorffer la Alba-Iulia.

Mult mai importantă este depeșa din 6 iulie 1626, scrisă aproape în întregime cu cifru. Din descifrarea anexată reiese că principele Bethlen și-a expus punctul de vedere despre intențiile și potențialul Porții, inclusiv ale pașei din Timișoara. Sînt relatate planurile operaționale transilvănene în desfășurarea lor spre Silezia unde urmau a se uni cu forțele aliaților lor nordici.

Un grup de documente ne oferă date despre activitatea diplomatică desfășurată în vederea închegării unei alianțe antihabsburgice între Anglia, Olanda, Danemarca, Suedia și Transilvania (1626—1627).

Dintr-o scrisoare a marelui vizir, din februarie 1627, precum și dintr-o scrisoare trimisă regelui danez, de la curtea principelui Transilvaniei, reiese că Turcia la un moment dat s-a opus angajării Transilvaniei în război. Din aceeași corespondență aflăm că Transilvania nu a primit ajutorul material olandez stipulat în tratat.

Alte documente provin de la Catarina de Brandenburg. Într-o corespondență se anunță, la 23 noiembrie 1629, moartea principelui Bethlen și îl invita la funeralii pe regele Danemarcei sau pe reprezentantul său (A. III, f. 1—3). Tot acolo, s-a rătăcit și o informare, privind cele 30 de puncte care au stat, în 1621, la baza tratative-

lor de pace între Transilvania și habsburgi (f. 5—12).

Într-un alt dosar găsim o copie de pe cele 18 condiții prezentate curții vieneze în legătură cu aderarea Transilvaniei la Liga sfântă în preajma istoricelor evenimente din 1595. Ele fac mențiune și despre Țara Românească care a rupt relațiile cu turcii.

Desigur, Arhivele din Danemarca conțin și alte izvoare istorice referitoare la România. Avem în vedere în mod deosebit arhiva Ministerului de externe.

Numeroase manuscrise deține și Biblioteca Regală (Det Kongelige Bibliotek). Aici am avut kongesul șefului secției, Dr. Svend Gissel. Biblioteca a fost creată în timpul regelui Frederic al II-lea (1609—1670), iar din 1848 a devenit instituție de stat. Actualmente principalele secții funcționează într-o clădire învecinată cu Arhivele Naționale, inaugurată în anul 1906. Patrimoniul bibliotecii se ridică la 2,3 milioane volume. Atenția noastră a fost reținută de o descriere intitulată „Relazione della Transilvania” redactată pe 17 pagini în limba italiană (Gl. Kongl. S. 2329—4°). Acest manuscris, provenit din colecția regală, informează despre situația geografică, economică, socială și politică a țării. Despre români arată că urmează „credința greacă” și vorbesc „o anumită limbă latină coruptă”. Ultima parte a manuscrisului dă detalii despre evenimentele în curs de pregătire în anul 1594. Manuscrisul relatează dorința Moldovei și a Țării Românești de a lupta împotriva turcilor împreună cu Transilvania. Deosebit de importante sînt informațiile referitoare la răscoala masei române și sirbe din Banat împotriva stăpînirii otomane.

Tot la Bibliotecă am găsit un exemplar al condițiilor puse de Transilvania curții vieneze cu prilejul tratatelor purtate în 1594 avînd text identic cu documentul găsit la Rigsarkivet (Thottske S. fol. 687).

Potrivit specializării și depozitării existente în rețeaua bibliotecilor daneze, colecțiile vechi de ziare se găsesc în secolarul sediu al Bibliotecii universitare (Filostraede 1). Astfel, am putut afla că gazeta „Kiobenhavnske Tidender” a făcut o publicitate considerabilă răscoalei condusă de Horea, Cloșca și Crișan. Prima corespondență privind izbucnirea răscoalei din Transilvania a apărut în numărul din 3 decembrie 1784. La 10 decembrie ziarul tipărește o corespondență datată în 12 noiembrie 1784, din Timișoara,

în care se precizează că participanții sînt români și că răscoala amenință deja regiunea muntoasă dintre Lugoj și Caransebeș. La 20 decembrie 1784 se evidențiază caracterul antinobiliar al răscoalei. În numele gazetei din ianuarie-februarie 1785, s-au publicat amănunte despre desfășurarea, înăbușirea răscoalei și executarea lui Horea și Cloșca.

Cea mai importantă arhivă din Suedia este Riksarkivet avînd sediul central într-o clădire spațioasă, ridicată pe pitorescul Fyrverkei-Backen. Beneficiind de bunăvoința directorului general Sven Lundkwist, am putut afla că bazele acestei instituții au fost puse în 1618, de marele bărbat de stat suedez Axel Oxenstierna. Aceste Arhive au actualmente 80 000 metri liniari de documente organizate pe secțiuni și colecții.

Pentru cercetătorul istoriei României un interes deosebit reprezintă secția I — Cancelaria regală — care cuprinde actele începînd cu domnia regelui Gustav Wasa (1522); Secția a II-a în special fondul Ministerului de Externe; Secția a V-a care totalizează materialul de presă; Secția a VII care deține documentele Direcției generale a vămirilor (de la 1726) și Secția a VIII-a unde se află actele Ministerului Comerțului, respectiv ale Direcției naționale de comerț (de la 1651).

Deosebit de importante sînt colecțiile de hărți și o parte dintre colecțiile personale.

Cercetările noastre s-au axat în principal pe cercetarea documentelor din perioada secolelor al XVI-lea și al XVIII-lea cu ajutorul cărora am dorit să aflăm relațiile Suediei cu țările române.

Interesul nostru pentru această perioadă se explică prin faptul că în urma redobîndirii independenței sale, în 1523, Suedia a cunoscut o continuă ascensiune, iar în timpul și după războiul de 30 de ani (1618—1648) a constituit o putere europeană de prim rang.

În colecția „Diplomatica” izvoarele istorice suedeze referitoare la țările române sînt depozitate în sectorul „Turcica” în cadrul căruia apar subdiviziunile „Bihang”, „Moldavo-Valachica” și „Transylvanica”. Colecția cuprinde un singur volum, iar documentele se încadrează în perioada anilor 1598 — prima jumătate a secolului al XVIII-lea.

Cele mai multe documente se referă la Moldova. Primul document este

o scrisoare a domnitorului Ieremia Movilă adresată prințului Carol, înalt demnitar al curții suedeze. Documentele se înmulțesc la mijlocul secolului al XVII-lea, începând de la scrisoarea domnitorului Gheorghe Ștefan adresată regelui Carol al X-lea, datată 24 august 1655, prilejuită de sosirea unui sol al acestuia. O altă scrisoare a fost semnată de același domn cu aceeași adresă, la data de 7 aprilie 1656, exprimând relații de amicitie între Suedia și Moldova. Eșuarea acțiunilor militare din 1657 în Polonia a dus la mazilirea domnului Gheorghe Ștefan care s-a refugiat pe teritoriul suedez, regele oferindu-i posibilitatea de a locui la Riga. Pînă la încetarea sa din viață, în anul 1668, Gheorghe Ștefan a mai scris pe un ton foarte demn 19 scrisori și memorii regelui și înalților demnitari ai Suediei. Astfel, în actul redactat la Riga, la 24 noiembrie 1662, el reamintește că de cinci ani se găsește în exil. Într-o scrisoare adresată regelui suedez el cerea ca la vremea oportună să i se dea cel puțin 5 000 de soldați pentru a putea recupera tronul și să i se acorde o înțreținere corespunzătoare. De asemenea, prezintă importanță pentru noi memoriile semnate de Ludovicus de Bialialis Bielski care îndeplinea funcția de emisar al fostului domn pe lângă autoritățile din Stockholm. În cele nouă documente depistate de noi se fac referiri la desfășurările evenimentelor din țările române, începând cu anul 1657. Tot în acest dosar mai găsim o petiție a colonelului Constantin Hacul, fost ofițer al domnitorului Gheorghe Ștefan, scrisă la Stockholm la 20 noiembrie 1665. În același „bihang” mai sînt șase documente sub denumirea „Strodda Handlingar” (1668), opt scrisori ale lui Samuel Hytteens (1713), 17 rapoarte ale căpitanului David de Briants, ofițer al lui Carol al XII-lea (1712—1714) și 14 scrisori din perioada 1711—1714 aparținînd domnitorului Nicolae Mavrocordat.

Cel mai semnificativ document însă este o scrisoare a domnitorului Dimitrie Cantemir, datată din Iași la 11 aprilie 1711 și care a fost adresată unui demnitar suedez din anturajul regelui Carol al XII-lea, primită de acesta la Tighina (Bender), la 19 aprilie 1711, unde se refugiasse și suveranul său. Scrisoarea este redactată în limba latină în termenii reverențioși ai vremii. Domnitorul Moldovei îl asigură pe domnitorul suedez că scrisorile secrete care vor fi interceptate de acum înainte îi vor fi remise. De

asemenea îi comunică hotărîrea luată în problema unei datorii contractată de un boier față de un colonel suedez. Pe un ton foarte demn se arată că hotărîrea s-a luat „cu boierii săi” pe temeiul legilor țării, sfintei dreptăți, canoanele creștinătății și ordinul pașei seraskier. Pretențiile colonelului care nu sînt cuprinse în obligația boierului debitor nu au fost luate în seamă. La fel, au fost respinse cererile pentru despăgubirea colonelului din bunurile soției, ele fiind contrare legilor țării.

Referitor la Țara Românească se găsește un singur document, anume scrierea domnitorului Constantin Șerban în care se cere concursul regelui Suediei împotriva turcilor.

Numeroase alte documente care se referă la Țara Românească și Moldova, sînt risipite în diferite fonduri și colecții în specia „Extranea”.

Dintre acestea amintim un raport din 2 noiembrie 1595 privind campania polonă din Moldova și știri referitoare la acțiunile oștilor transilvănene (Extranea, Polonia, vol. 140).

Situația tulbură de la începutul secolului al XVII-lea, din cele trei țări române este sintetizată în două rapoarte nedatate (Extranea, Turkieta, Bihang, Siebenbürgen vol. 173 și Polonia, vol. 75). O scrisoare a principelui transilvănean Gabriel Băthory, datată din Sibiu, 19 mai 1611, adresată marelui vizir Iusuf pașa, se referă la un plan care urmărea încheierea unei alianțe cu Moldova, Țara Românească și Polonia (Extranea, Turkieta, Bihang, Siebenbürgen, vol. 173). Mai găsim scrisori ale domnitorului moldovean, cu privire la stările din cele trei țări române precum și întreprinderea Transilvaniei în Războiul de 30 de ani în perioada anului 1619 (Extranea, Polonia, vol. 77, fasc. C. vol. 118, Turcica, Bihang, Siebenbürgen vol. 173). Situația din Transilvania, Moldova și Țara Românească a constituit obiectul unei depeșe a sultanului Murad al IV-lea, în 1631, către regele Sigismund al II-lea al Poloniei (Extranea, Turcica, vol. 171). Situația din Țara Românească este analizată într-un raport diplomatic olandez, întocmit în 1636, și care a ajuns în posesia autorităților centrale suedeze (Extranea, Turcica, vol. 172).

Unele documente privesc reacția Moldovei față de acțiunea lui Bogdan Hmielnicky, altele relevă situația de la Iași și Suceava din 1653 și un plan contemporan al unei alianțe dintre Țara Românească, Moldova, Transilvania și Polonia (Extranea, Polonia,

vol. 142). Ne-a reținut totodată atenția un raport diplomatic referitor la cele trei hărți române, întocmite la Constantinopol în anul 1669 și care au ajuns la Stockholm (Extranea, Turcica, vol. 171).

Foarte abundente sînt documentele care oglindesc relațiile dintre Transilvania și Suedia, mai ales în perioada 1620—1665. Din punct de vedere tematic ele cuprind în special participarea Transilvaniei la războiul de 30 de ani, epoca marilor zguduirii provocate de campania ardeleană împotriva Poloniei, din 1657, în alianță cu Suedia și invazia otomană care a urmat. Numeroase acte de zăvăluie intensele contacte diplomatice care s-au menținut în deceniile amintite.

Importanța acestor documente constă în primul rînd în faptul că dovedesc în modul cel mai categoric politica independentă a Transilvaniei, care împreună cu Țara Românească și Moldova tindea la apărarea ființei sale față de marile puteri expansioniste, în special față de imperiul otoman și cel habsburgic. În tot cazul istoricul care va beneficia de aceste documente va putea trata mult mai explicit politica externă transilvăneană în contextul istoriei României.

O parte din acte se găsesc în cadrul registrelor regale de scrisori, provenite din anii 1626—1657 (38 bucăți). Colecția de tratate conține doar trei documente (1638—1657). Cel mai important document însă este tratatul de alianță, dintre Transilvania și Suedia, din 6 decembrie 1656.

Colecția „Diplomatica” încorporează materiale transilvănene și la secția „Turcica”. Volumele Huvudserien (I—II—III) conțin 13 documente printre care jurnalele diplomaților Paul Strassburg (1634) și Claes Ralamb (1657—1658). *Bihangul* „Transilvanica” deține în patru volume 222 documente (1626—1658) și de zăvăluie cu lux de amănunte participarea acestei țări române la marea politică europeană.

Secția „Germanica-Caesarena” oglindește interesul sporit al habsburgilor, după 1656, pentru acapararea Transilvaniei (volumele 282, 283, 287, 288, 291, 604).

Merită o atenție deosebită colecția Iohan Adler Salvus în care se găsesc acte referitoare la tratativele care au premers încheierea păcii westfalice. Ele vorbesc despre lărgirea sferei aliaților Transilvaniei, inclusiv cu Franța.

Cercetătorul politicii externe a Transilvaniei nu poate face abstracție de materialele existente în colecția Oxenstienna (volumele E. 570, 658, 692,

693, 735, 861, 863, 961, 962). Merită atenție și colecția lui Magnus Gabriel de la Gardie (vol. E. 1453).

Foarte multe materiale se găsesc în secțiunea „Extranea”, mai ales la volumele Ungaria (nr. 216, 216-a), Turcia (nr. 171, 172, 173), Germania (nr. 178, 180, 182, 200—204), Polonia (75, 79, 86—90, 96—100, 109, 111—113, 115, 116, 119, 120, 122—126, 128—136, 140—145).

Este de menționat că actele în general sînt orînduite în volume în mod cronologic fără o cotă deosebită. Ele se sollicită indicînd fondul, *bihangul*, volumul și dacă se cunoaște denumirea actului.

O altă arhivă importantă este Krigsarkivet (arhiva militară a Suediei). Cu ajutorul conducătorului arhivei, Erik Norberg, am putut afla că, avînd anumite antecedente încă în secolul al XVIII-lea, această instituție a luat naștere în anul 1805.

În cursul scurtei noastre cercetări am putut vedea o parte din materialul cartografic, care se referă la patria noastră. Aici se găsesc printre altele planurile din secolele XVII—XVIII ale orașelor și fortificațiilor București, Iași, Orșova, Mehadia, Timișoara, Ineu, Alba-Iulia, Sibiu, Oradea, Satu-Mare (Utländska Karten, Tûrkiet și Ungarn). Sînt interesante și documentele existente la sectorul Utländska, Krigsplanen (XIII, XVI) care conțin informații despre războaiele ruso-turce, fiind întocmite în anii 1710—1713 și 1735—1739.

Din fondurile moderne semnalăm actele atașurilor militare suedeze din 1908—1913 (fondul Generastaben) referitoare la România.

Ultimul obiectiv cercetat a fost (Kungl-Biblioteket) Biblioteca regală. Secția de presă este foarte bine organizată, dispunînd de un catalog topografic și cronologic. Interesîndu-mă ecoul răscoalei din 1784 am cercetat ziarele „Dagligt Allehanda”, „Göteborgska Nyheter”, „Stockholm-Post Tidningar”, și „Stockholm-Posten” și am constatat că acestea au informațiile cele mai cuprinzătoare. Evenimentele în general sînt privite de pe poziții burghezo-liberale.

În sfîrșit, trebuie să facem mențiune despre colecția de hărți a bibliotecii. Aici ne-a reținut atenția o hartă redactată de Renat Iohan Gustav (1682—1744) care oglindește situația Europei în perioada luptei de la Poltava (cota A.B. 50). O hartă nedatăată a cartografului Matthaues Seutter, provenită de fapt din prima jumătate a secolului al XVIII-lea, oglindește o structură politico-administrativă a

Londra 19 April 1711.

#

Illustrissime et Excellentissime Domine
Domine Amice Cereberrime

Præclarissima Litera Excellentia Vestra 10 Martii ad me data nuper honorifice à
me accepta ingenti gaudio animum meum impleverunt cum
amorem et reverentiam magis erat me in illis mirifice expressam
quam Caspicio corde amplector ad vita tempora etiam conser-
vaturus et vicentis. Nam cum anxietas ea quæ par est admi-
ratione et Observantia Celeberrimum vestrum Nomen gratissimè
reverentia amoris et benivolentia officii distinctus omni
curacione gratissimo animo exopto et stuporis amicitia
ararumque tanta benivolentiam et affectum reverentia
corator. primum autem Excellentiam Vestram vobis in
Regia sua Majestatis gratiam quam serva sua natiuitate
vobis iam mihi concesserat multiplicare constantero Conco-
puit dignetur. Ego autem scilicet alioquin ut in capite
sua Regia sua Majestatis imperio omnes mea diligentia
et sinceritas manifeste appareret. Sicut conditiones si posthac
interperentur sine ulla mora ad Excellentiam Vestram
remittentur. In causa ea una parte vertente inter hos
lustrem unum Castellum Polycensensem, et altera vero

inter Banul iudat' cușaren Jurum istius Provincia iussa exigentiam sanita iusti-
 ad qd' recedere uniuig' q'uo suum est demandat, iusta Canones
 Christianorum de mandatis Illustrissimi et Excellentissimi Domini
 Jasio Scarsky in his Confyns Sarmati Jurisdictionem habentis
 ut quam totius dicto Dno Colonello summa quingentorum Leon-
 norum Banulo mutuo data restitueret una cum missioja
 nris taliter occerit. Prohibet Siquidem Banul' uti ea obligat'
 patet eius ad manus Dni Colonelli data, et ea testimonio ipse met.
 Dns Colonelli non semel publicè narrato, mutuo summam quingent-
 orum Leonorum à Dno Colonello inuicè sua consorte accepit, ut
 illa ad solutionem totius summa non cogatur, sed ut propria
 bona Banuli p'one in soluciam p'flegi ordinarantur, et
 illis venentis pecunia de Illustrissimum et Excellentissimum
 Dnum Passam Scarsky remittatur, et ita ad Dnum Colonel-
 lum. Ratione autem carentiarum, et aliarum pretensionum pro
 postularum à Domino Colonello contra Banul' in obligatione
 mutuo non specificatarum, ut testimonium publicum supior
 p'one munitum, et sigillo corroboratum de manus Do

Transilvaniei în discordanță cu împărțirea oficială. Sint localizate vechile posesiuni ale lui Ștefan cel Mare și Petru Rareș, Cetatea de Baltă, Gurghiu, Rodna etc. Români apar ca națiune și sint localizați pe teritoriile vechilor cnezate și voievodate. O interesantă colecție de hărți și planuri de fortificație cuprinde și imaginea sistemelor de apărare de la Oradea și

Timișoara din jurul anului 1700 (cota D. 817).

Exemplele date ne îndrituiesc să considerăm că arhivele și bibliotecile daneze și suedeze pot oferi, prin investigații ulterioare, cercetătorilor istoriei poporului român izvoare inedite din abundență.

EUGEN GLÜCK

Manifestări științifice internaționale

AL XV-LEA CONGRES INTERNAȚIONAL DE ȘTIINȚE GENEALOGICE ȘI HERALDICE. Desfășurat, între 19 și 26 septembrie 1982 la Madrid, sub înaltul patronaj al suveranului Spaniei, congresul a reunit un număr mare de specialiști și organisme din numeroase țări, oferindu-le prilejul unui util schimb de opinii în legătură cu rolul pe care îl au heraldica și genealogia în aprofundarea cercetărilor istorice și sociologice contemporane.

Lucrările reuniunii s-au desfășurat în șase secțiuni grupate tematic în următoarele categorii: 1. legislația existentă în diferite țări în legătură cu crearea și utilizarea izvoarelor heraldice și genealogice; 2. diversitatea fenomenului heraldic contemporan; 3. forme de înrudire între diferite categorii, grupări sociale și popoare; 4. evoluția diferitelor laturi ale genealogiei și heraldicii clasice; 5. semnificația însemnelor heraldice proprii unor familii, comunități sociale sau țări; 6. sistemele de decorații folosite în trecut și în prezent în diferite state; 7. izvoare vexilologice și numismatice importante pentru studiul fenomenului heraldic; 8. îmbogățirea istoriografiei în domeniul științelor genealogice și heraldice.

Alături de comunicările abordând o temă sau alta din categoriile evidențiate mai sus, în cadrul congresului au fost viu dezbătute probleme de larg interes privind evoluția metodologiei cercetărilor de heraldică și genealogie, luarea de măsuri în vederea creșterii rolului acestor discipline în ansamblul cercetărilor istorice, promo-

varea mai intensă a acestor discipline în sistemele de învățământ superior.

Concluzia firească la care s-a ajuns, în urma confruntării rezultatelor cercetărilor efectuate de specialiștii din diferite regiuni și țări, reliefează continua penetrație a fenomenului social, având ca efect interferența ariilor de cultură.

România a fost reprezentată în cadrul acestei manifestări de o delegație formată din Dan Berindei, Maria Dogaru și Ștefan Gorovei, președinte, vicepreședinte și, respectiv, membru în Comisia de heraldică, genealogie și sigilografie de pe lângă Institutul de istorie „N. Iorga”.

Comunicările românești (Dan Berindei, *Analyse de la composition de l'ensemble des familles de dignitaires de la Valachie au XVIIIe siècle*; Maria Dogaru, *L'héraldique contemporaine roumaine*; Paul Cernovodeanu, *La structure sociale de la classe des boyards roumains pendant la dernière étape d'existence institutionnelle*; Jean N. Mănescu, *Éléments d'héraldique roumaine dans l'armorial russe*; Ștefan Gorovei, *Alliances dynastiques des princes moldaves: XIVe—XVIe siècles*) s-au bucurat de aprecieri din partea asistenței.

În afara participării la dezbaterile din sălile de conferințe, delegația română a fost prezentă și la alte manifestări științifice și culturale. La standul de cărți al congresului au fost expuse unele lucrări și reviste de specialitate menite a evidenția stadiul cercetărilor genealogice și heraldice românești. S-a bucurat de o apreciere